

Татарстан Республикасы ЗАКОНЫ

Иминлек турында

Өлеге Закон шәхеснең, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең, Татарстан Республикасының һәм, аның аерылгысыз сыйфат халәте буларак, суверенлыгының иминлеген тәэмин итүнең хокукый нигезләрен беркетә, Татарстан Республикасында иминлек системасын һәм аның эшчәнлеген билгели, Татарстан Республикасының иминлеген тәэмин итү органнарының оешу тәртибен һәм аларны финанслау тәртибен билгели.

I бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1 статья Иминлек төшенчәсе һәм аның объектлары

Иминлек – шәхеснең, жәмгыятьнең һәм Татарстан Республикасы дәүләтенең тормыш өчен әһәмиятле мәнфәгатьләренә зчкә һәм тышкы янаулардан якланганлык халәте.

Тормыш өчен әһәмиятле мәнфәгатьләр – аларны канәгатьләндерү шәхеснең, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең яшәешен һәм прогрессив үсеш мөмкинлеген тәэмин итә торган ихтыяҗлар берлеге.

Иминлеккә янау – шәхеснең, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең тормыш өчен әһәмиятле мәнфәгатьләренә куркыныч тудыручы шартлар һәм факторлар берлеге.

Иминлекнең төп объектларына түбәндәгеләр керә: шәхес – аның хокуклары һәм ирекләре; жәмгыять – аның матди һәм рухи хәзинәләре; Татарстан Республикасы – аның конституциячел корылышы, суверенлыгы һәм территорияль бәтәнлеге, социаль-сәяси һәм икътисади тотрыклылыгы.

2 статья. Иминлекне тээмин итү субъектлары

Иминлекне тээмин итүнең төп субъекты закон чыгару, башкарма һәм суд хакимиятләре органнары аша бу әлкәдә эшчәнлек башкаручы дәүләттән гыйбарәт.

Татарстан Республикасы үз Конституциясе нигезендә Татарстан Республикасы территориясендә һәр кешенең иминлеген гарантияли. Татарстан Республикасынан читтәге Татарстан Республикасы гражданнына Татарстан Республикасының хокукий яклавы һәм ярдәме гарантияленә.

Жәмәгать һәм башка төрле оешмалар һәм берләшмәләр, гражданныр иминлек субъектлары булалар, законнар нигезендә иминлекне тээмин итүдә катнашуга хокуклылар һәм бурычлылар. Татарстан Республикасы иминлекне тээмин итүдә ярдәм күрсәтүче гражданнырга, жәмәгать һәм башка оешмаларга һәм берләшмәләргә закон нигезендә хокукий һәм социаль яклау гарантияли.

3 статья. Татарстан Республикасында иминлекне тээмин итүнең закон чыгару нигезе

Татарстан Республикасында иминлекне тээмин итүнең кануный нигезе Татарстан Республикасы Конституциясеннән, әлеге Законнан, иминлек өлкәсендәге мәнәсәбәтләре жайга салучы законнардан һәм башка закон актларыннан, Татарстан Республикасы тевегән шартнамәләрдән һәм килешүләрдән гыйбарәт.

4 статья. Иминлекне тээмин итү принциплары

Иминлекне тээмин итүнең төп принциплары түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

законлылыктан;

шәхеснең, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең тормыш өчен әһәмиятле мәнфәгатьләренең нисбәтен саклаудан;

иминлекне тээмин итүдә шәхеснең, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең үзара жаваплылыгынан;

иминлек буенча республикара системалар белән интеграцияленүдән;

барлыкка килүче янауларны көч кулланмый торган ысуллар

белән кисәтүдән;

иминлекне тәэмин итү системасы органнары эшчәнлеген тиешле законнар белән катгый регламентацияләүдән.

5 статья. Иминлекне тәэмин итү

Иминлеккә Татарстан Республикасында шөхеснең, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең тормыш өчен әһәмиятле мәнфәгатьләренә янауларга каршы торырлык икътисадый, сәяси, оештыру һәм башка характердагы гамәлләр системасы, иминлекне тәэмин итү өлкәсендәге бердәм дәүләт сәясәте үткөрү белән ирешелә.

Татарстан Республикасында иминлек объектларын яклауның кирәкле дәрәжәсен барлыкка китерү һәм тоту өчен иминлек өлкәсендәге мөнәсәбәтләрне җайга салучы хокукый нормалар системасы эшләнә, дәүләт хакимияте һәм идарәсе органнарының бу өлкәдәге эшчәнлегенә төп юнәлешләре билгеләнә, иминлекне тәэмин итү органнары һәм аларның эшчәнлеген тикшереп тору һәм күзәтү механизмы булдырыла яисә үзгәртеп корыла.

Татарстан Республикасында шөхеснең, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең иминлеген тәэмин итү функцияләрен турыдан-туры үтәү өчен закон нигезендә иминлекне тәэмин итүнең дәүләт органнары төзелә.

6 статья. Иминлекне тәэмин иткәндә гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау

Иминлекне тәэмин иткәндә, законда турыдан-туры каралган очрактардан гайре, гражданның хокукларын һәм ирекләрен чикләүгә юл куелмый.

Гражданның, жәмәгать һәм башка төрле оешмалар һәм берләшмәләр иминлекне тәэмин итүче органнардан үзләренең хокукларын һәм ирекләрен чикләү буенча аңлатмалар алырга хокуклы. Мондый аңлатмалар алар таләбе буенча законнарда билгеләнгән вакытта язма рәвештә биреләләр.

Иминлекне тәэмин итү эшчәнлегенә барышында үз вәкаләтләрен арттырган, шулай ук үзләренең хезмәт вазыйфаларын үтәмәүгә яисә тиешенчә үтәмәүгә юл куйган урындагы затлар законнар нигезендә җаваплы булалар.

II бүлек. Татарстан Республикасының иминлек системасы

7 статья. Татарстан Республикасы иминлек системасының төп элементлары

Татарстан Республикасының иминлек системасын закон чыгару, башкарма, суд хакимиятләре органнары, дәүләт, жәмәгать һәм башка оешмалар һәм берләшмәләр, иминлекне тәмин итүдә закон нигезендә катнашучы гражданныр, шулай ук иминлек өлкәсендәге мөнәсәбәтләрне җайга салучы законнар тәшкил итә.

Татарстан Республикасы законы белән билгеләнмәгән иминлекне тәмин итү органнарын Татарстан Республикасында тәү рөхсәт ителми.

8 статья. Иминлек системасының төп функцияләре

Татарстан Республикасы иминлек системасының төп функцияләре түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

иминлек объектларының тормыш өчен әһәмиятле мәнфәгатьләренә карата эчкә һәм тышкы янауларны фаразлаудан һәм ачудан, аларны булдырмый калу һәм нейтральләштерү буенча оператив һәм озакка сузылган гамәлләр комплексын башкарудан;

иминлекне тәмин итү көчләрен һәм чараларын булдырудан һәм аларны эзәрлек кәләндә тотудан;

иминлекне тәмин итү көчләренә һәм чараларына көндәлек шартларда һәм гадәттән тыш хәлләрдә идарә итүдән;

республиканың гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу нәтижәсендә зыян күргән районнарында һәм шәһәрләрендә иминлек объектларының нормаль эшләвен торгызу чаралары системасын башкарудан;

Татарстан Республикасы тәзегән шартнамәләр һәм килешүләр нигезендә Татарстан Республикасы чикләреннән читтә иминлекне тәмин итү гамәлләрендә катнашудан.

9 статья. Иминлек тәмин итү көчләре һәм чаралары

Татарстан Республикасында иминлек тәмин итү көчләре һәм чаралары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, иминлекне тәмин итү буенча кыска вакытлы һәм озакка су-

зылган республика программалары һәм федераль программалар, шулай ук Татарстан Республикасы төзегән шартнамеләр һәм килешүләр нигезендә төзелә һәм үстерелә.

Татарстан Республикасы территориясендә иминлек көчләренә түбәндәгеләр керә: дәүләт иминлегенең, эчке эшләрнең, салым хезмәтенең республика органнары; дәүләт хакимияте органнарының һәм иң югары урындагы затларның иминлеген тәмин итү хезмәтләре; гадәттән тыш хәлләрнең тискәре нәтижеләрен бетерү хезмәтләре, гражданнар оборонасы төзелмәләре, сәнәгаттә, энергетикада, транспортта һәм авыл хужалыгында эшләрне имин алып баруны тәмин итүче органнар; элемтә һәм мәгълүмат чараларының, таможняның иминлеген тәмин итү хезмәтләре, табигатьне саклау органнары, халыкның сәламәтлеген саклау органнары һәм иминлекне тәмин итүнең законнар нигезендә эш итүче башка дәүләт органнары.

Татарстан Республикасы Дәүләт иминлеге комитетының, Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының, Татарстан Республикасы дәүләт идарәсенең үз эшчәнлекләрендә махсус көчләр һәм чаралар кулланучы башка органнары бары тик Татарстан Республикасы территориясендә гамәлдә булган законнарда билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә генә эш итәләр.

Иминлекне тәмин итү органнарының җитәкчеләре үз эшчәнлекләренең билгеләнгән тәртибен бозган өчен законнар нигезендә җаваплы булалар.

Иминлекне тәмин итү көчләре үз эшчәнлекләрен Россия Федерациясенең иминлекне тәмин итү буенча тиешле көчләре белән килештереп гамәлтә ашыралар.

III бүлек. Татарстан Республикасының Иминлек Советы

10 статья. Татарстан Республикасы Иминлек Советының статусы

Татарстан Республикасының Иминлек Советы Татарстан Республикасы Президентының, Татарстан Республикасы Дәүләт Советының һәм Татарстан Республикасы Министрлар кабинетының иминлекне тәмин итү өлкәсендәге карарларын әзерләүне гамәлтә ашыручы конституциячел орган була.

453

Татарстан Республикасының Иминлек Советы иминлек тәэмин итү өлкәсендә Татарстан Республикасының эчке һәм тышкы сәясәт мәсьәләләрен, иминлекнең дәүләти, икътисадый, иҗтимагый, оборона, мәғълүмати, экологик һәм башка төр стратегик проблемаларын, халыкның сәләмәтлеген саклау, гадәттән тыш хәлләрне фаразлау, аларны булдырмый калу һәм аларның тискәре нәтиҗәләрен бетерү, тотрыклылыкны һәм хокук тәртибен тәэмин итү проблемаларын карый, алар буенча тиешле тәкдирләр һәм күрсәтмәләр әзерли.

Татарстан Республикасының Иминлек Советы үз эшчәнлеген әлеге Закон һәм Татарстан Республикасы Президенты раслаган Татарстан Республикасының Иминлек Советы турындагы нигезләмә нигезендә гамәлгә ашыра.

11 статья. Татарстан Республикасы Иминлек Советының составы һәм аны тезү тәртибе

Татарстан Республикасының Иминлек Советы составына Иминлек Советы рәисе, рәис урынбасарлары, секретаре һәм әгъзалары керә.

Татарстан Республикасы Президенты вазыйфалары буенча Иминлек Советы Рәисе була.

Татарстан Республикасы Премьер-министры һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисе вазыйфалары буенча Татарстан Республикасының Иминлек Советы Рәисе урынбасарлары булалар.

Иминлек Советының персонал составы Татарстан Республикасы Президенты тарафыннан раслана.

Каралучы мәсьәләнең асылынан чыгып, Татарстан Республикасының Иминлек Советы Татарстан Республикасының дәүләт хакимияте һәм идарәсе органнарының, жирле үзидарә органнарының урындагы затларын, экспертларны, белгечләрне һәм консультантларны утырышта катнашырга җәлеп итә ала.

12 статья. Татарстан Республикасы Иминлек Советының төп бурычлары

Татарстан Республикасы Иминлек Советының төп бурычларына түбәндәгеләр керә:

иминлек объектларына эчке һәм тышкы янауларны билгеләү һәм фаразлау;

Татарстан Республикасы иминлеген тәэмин итү стратегиясе-
нең төп юнәлешләрен эшләү һәм аны тәэмин итүнең республика
программаларын эзерләүне оештыру;

шәхеснең, җәмгыятьнең һәм дәүләтнең иминлеген тәэмин итү
өлкәсендә эчке һәм тышкы сәясәт мәсьәләләре буенча карарлар
кабул итү өчен Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан
Республикасы Дәүләт Советына һәм Татарстан Республикасы Ми-
нистрлар кабинетына тәкъдимнәр эзерләү;

гадәттән тыш хәлләрне булдырмый калу буенча һәм аларны
бетерүне оештыру буенча оператив тәкъдимнәр эзерләү;

Татарстан Республикасында һәм аның аерым урыннарында га-
дәттән тыш хәл кертү, аны озайту яисә юкка чыгару турында Та-
тарстан Республикасы Президентына тәкъдимнәр эзерләү;

иминлек өлкәсендә кабул ителгән карарларны гамәлгә ашыру
барышында Татарстан Республикасы дәүләт идарәсе органнарының
эшчәнлеген җайга салу буенча тәкъдимнәр эзерләү һәм аларның
эшчәнлегенең нәтиҗәләлеге билгеләү;

шәхеснең, җәмгыятьнең һәм дәүләтнең иминлеген тәэмин итү-
че гамәлдәге органнары үзгәртеп кору йөзәләрен тезү буенча
тәкъдимнәр эзерләү.

13 статья. Татарстан Республикасының Иминлек Советы тара-
фыннан карарлар кабул итү тәртібе

Татарстан Республикасының Иминлек Советы утырышлары ки-
мендә ике айга бер мәртәбә уздырыла. Кирәк булган очракта Со-
ветның чираттан тыш утырышлары уздырылырга мөмкин.

Татарстан Республикасының Иминлек Советы әгъзалары карар-
лар кабул иткәндә бертигез хокукларга ия булалар.

Татарстан Республикасының Иминлек Советы карарлары Имин-
лек Советы әгъзаларының гомуми саныннан гади күпчелек тавышы
белән кабул ителәләр һәм Татарстан Республикасының Иминлек Со-
веты Рәисе раслаганнан соң үз көченә керәләр.

Татарстан Республикасы Иминлек Советының иминлекне тәэмин
итү мәсьәләләре буенча карарлары Татарстан Республикасы Прези-
денты указлары белән рәсмиләштереләләр.

14 статья. Татарстан Республикасы Иминлек Советының ведомствоара комиссияләре

Татарстан Республикасының Иминлек Советы үз эшчәнлегенә төп бурычлары нигезендә ведомствоара даими комиссияләр тәзи.

Гадәттән тыш хәлләрне булдырмый калу һәм алардан килгән зыяны бетерү, жәмгыятьтә һәм дәүләттә тотрыклылыкны һәм хокук тәртибен тәмин итүнең аерым проблемалары, Татарстан Республикасының конституциячел коралышын, аның суверенитетын һәм территория бөтенлеген яклау буенча тәкъдимнәр эзерләргә кирәк булган очракта Татарстан Республикасының Иминлек Советы тарафыннан ведомствоара вакытлыча комиссияләр төзелергә мөмкин.

Эшчәнлекнең төп күнәшләре, вәкаләтләре, даими һәм вакытлыча ведомствоара комиссияләргә оештыру һәм аларның эшчәнлегенә тәртибе Татарстан Республикасының Иминлек Советы турында нигезләмә белән регламентлана.

Татарстан Республикасының Иминлек Советы карары буенча даими һәм вакытлыча ведомствоара комиссияләргә Иминлек Советы әгъзалары, шулай ук Татарстан Республикасының тиешле министрлыклары, дәүләт комитетлары һәм ведомстволары җитәкчеләре йә Татарстан Республикасы Президенты тарафыннан шуңа вәкаләтләр бирелгән башка затлар җитәкчелек итә ала.

15 статья. Татарстан Республикасының Иминлек Советы эшчәнлеген оештыру-техник һәм мәгълүмати тәмин итү

Татарстан Республикасының Иминлек Советы эшчәнлеген оештыру-техник һәм мәгълүмати тәмин итүне Татарстан Республикасы Президенты Аппараты гамәлгә ашыра.

IV бүлек. Татарстан Республикасында иминлекне тээмин итү эшчәнлеген финанслау

16 статья. Татарстан Республикасында иминлекне тээмин итү эшчәнлеген финанслау

Татарстан Республикасында иминлекне тээмин итү эшчәнлеген финанслау, программаларның асылыннан һәм масштабларыннан, гадәттән тыш вәзгыятьләрнең һәм аларның нәтижеләреннән чыгып, федераль бюджет (иминлек тээмин итүнең федераль программаларын гамәлгә ашыру өлешендә), Татарстан Республикасының республика бюджеты исәбеннән, шулай ук бюджеттан тыш чаралар исәбеннән гамәлгә ашырыла.

V бүлек. Иминлекне тээмин итү эшчәнлеген тикшереп тору

17 статья. Иминлекне тээмин итү эшчәнлеген тикшереп тору

Татарстан Республикасының дәүләт хакимияте һәм идарәсе органнары министрлыкларның, дәүләт комитетларының һәм ведомстволарның, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең һәм оешмаларның иминлекне тээмин итү эшчәнлекләрен үз вәкаләтләре чикләрендә тикшереп торалар.

Татарстан Республикасының ижтимагый һәм башка берләшмәләре, оешмалары, гражданны иминлекне тээмин итүче органнарның эшчәнлегенә турында законнар нигезендә мәгълүмат алырга хокуклы.

Татарстан Республикасы
Президенты

М. Шәймиев

Казан шәһәре,
1999 елның 26 мае

№ 2181